

Let za koristi delav- skoga ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo. This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879. Office: 587 So. Centre Ave. "Delavci vse"

POZOR! Mogoče kdo misli, da v Chicagi ni dobili tega mesa kot v stari domovini. Ampak to je zmotaj! Pri meni se dobi: domače klobase, domače suho meso, žive kokoši čiste kokoši in meso vse vrste. Cene najnižje, blago najbolje. MIHAEL LACKOVIĆ, 376 W. 18th St., Chicago.

Stev. (No.) 72.

Chicago, Ill., 26. januarja (January), 1909.

Od blizo in daleč

Bosna in Hercegovina dobi deželni zbor, tako zatrjuje fi- deni minister. Ta deželni zbor bo najbrž še birokratično zmašilo. Prvo sedo dobo imeli veleposestniki cerkvene kurije, ljudstvo bo pa se pravice.

Da je pomožna akcija v Ita- li brez vsake organizacije, je ne- dokazana stvar; da je glavni voz v Italiji obtičal v atu, kar se tiče rešilne akcije, pa pribita resnica. Vzlic temu nemški cesar Viljem moral zvr- niti novo bedarijo, katero je takoj novih stari Prohaska v Avstriji. a cesarja sta odlikovala tal- nsko kraljico Heleno; za mini- e in druge bodo pa odlikova- najbrž sledila kasneje. Juna- do kraljice se zreali v tem, se je setala na pozorišču nesre- in da se je morda dotaknila čsnega ranjenca in pri tem jo- a.

Za tako delo se pa kronane ves odlikuje. Res, škoda, da Viljem in Pro- ska nista živela v Bizanu. No, saj danes tudi ni nič boljše!

Meščanski časniki že opet ble- ajo o zmagi ljudstva v ameri- republiki, ker je višje sodišče tržavi Teksas potrdilo razsodbo je istance na podlagi protis- tantskega zakona zoper Vaters- Pierce Oil Co." Nižje išče je obsodilo to družbo za- jo prestopka zoper protitrust- ski zakon na \$1,623,000. Vse se lepo čuje in doni kot v- šaju obsodbe Rockefellerjeve izžbe za olje na \$29 milijonov be.

Mi pa nismo tako naivni, da bi- rjeli vse, kar se lepo glasi, ker- o prepričani, da bodo trusti peli vse sile, da ovržejo po- bo nvišjega sodišča. Kdor kaj drugega verjame, je zelo veren človek.

Ne bojimo se, da bi kdo nam- tal, da smo poročali nesresnico, zapišemo, da imamo dobre se. Seve, kdo jih ima? Predsednik Zdr. drž. ne more- ajati s 50 tisoč dolarji na leto, to bo dobival 100 tisoč dolar- na leto. Tudi drugim državn- in justičnim uradnikom so- pljšali plače.

Po nas uči, da kapitalisti, ozi- na postavni zastopniki niso- azani napram čuvajem njho- interesov. Naobratno si pa- avei morajo stiskati trebuse s- sovi! Kdor zdaj ne verjame, da je v- i republiki enakost vsepovsod, je nepoboljšljiv zabavljaj!

Ali res???

V Baltimoru so se sešli člani- žbe za napredek vede in znan- a. Na tem sestanku se je po- arjalo, kot velevažno za raz- vede in znanstva, da je- rwin pred petdesetimi leti izdal- jigo o nastanku pasem. Resnica je to! Kakšni so pa vspehi? Ker so- njaki in znanstveniki odvisni od- pitalistov in drugim merodaj- faktorjev v kapitalističnih- javah, niso imeli poguma, da bi- ločno zahtevali, da bi se- tak- učil v vseh javnih šolah. Mi imamo dandanes takozvane- turne države, v katerih se otro- m še danes cerkvena pravljica- stvarjenju pripoveduje kot res- a. Znanstveniki in učenjaki (seve, kaj izjem je med njimi.) so se- bali tega vprašanja, kot ma- vrele kaše. Balo so se mogoč- duhovnikov.

To je vzrok, da so znajdbe in- pri nauki tako malo razširjeni- ljudstvu. Znajdbe in dobri na- so znali le znanstvenikom, njakom in delavcem, ki po- em delu čitajo kakšno dobro

knjigo ali časnik. Širša ljudska masa pa še danes verjame v vraže, duhove in strahove.

V South Chicagi je kapita- listični način proizvodnje zopet zahteval svoje žrtve. Šestdeset ljudi je zgorelo ali pa utonilo.

Poldrugo miljo od obrežja je stalo leseno poslopje na Misigan- skem jezeru. V tem poslopiju so spali delavci, ki so v treh "ših- tah" vrtali tunel pod jezerom. Iz poslopja je vodil jeklen hodnik v tunel.

Dne 20. jan. t. l. je pričelo go- reti proti osmi uri zjutraj leseno poslopje. Ker niso imeli ob poslop- ju rešilnih čolnov in v poslopiju rešilnih pasov, je ponesrečilo 60 delavcev. V Ameriki gospodari kapitalizem, da je strah in groza. Danes imamo veliko katastrofo v kakšnem premogokuu kateri sle- de nesreče na morju, jezerih, že- leznicah ali pa v tvornicah.

Zakaj? Ker ljudstvo spi spa- nje pravičnega.

V ameriški republiki bodo delavci kmalu ob koalicijsko svo- bodo, če pojde tako naprej.

Bojkot je prepovedan, straže ob času stavke so v državi Illinois prepovedane in zdaj je treba, da še kakšen sodnik proglaši stavko za hudo delstvo in potem smo še na slabšem kot v Rusiji. Kaj nam pomagajo lepe organizacije in ustavno zajamčena osebna svo- boda če nam to svobodo lahko sodnik konfiseira?!

Kaj pa delavci k temu pore- čujejo? Večina delavcev še ne ve, kaj se okoli njih vrši, ker čitajo le kapitalistične časnike, katerim verjamejo slepo.

Dokler delavci volijo kapitali- ste in njih hlapec v postavodajne zastope, ne moremo pričakovati kaj boljšega.

Na kavo hočejo naložiti dav- ek in sicer pet centov pri funtu. Z ene strani se hoče ljudstvu v ameriški republiki zabraniti pivo, ker tako zahtevajo temperenč- niki, z druge strani se pa hoče na- ložiti ljudstvu nov davek, podra- žiti se hoče kava. Če to ni ne- umnost, potem ne vemo, kaj bi spoh še imenovali neumnost.

Vsled divje gonje temperenč- nikov je dobila denarna možnja strica Sama jetiko. Radi tega ho- čejo z novini nakladami na kavo ozdraviti to jetiko. Ljudstvo mo- ra v ti deželi plačevati dvojno za- blaznost, ki je sedaj v modi.

Oficiele se zatrjuje, da ima nov davek na kavo namen ščititi produkcijo kave na Porto Rien in Havaju. To je humberg Vsled no- vega davka na kavo bodo imeli dobiček le posestniki plantaž na Havaju in Porto Rieu, delavci pa ne bodo imeli nobenega haska.

V kongresu je poslanec Wil- let iz New Yorka okreal pošteno našega predsednika Roosevelta. Pokazal ga je majhnega, kot je v resnici. Med govorom je dejal, da je predsednik strešno žlebm, go- bec, pritlikav potomec holand- skih kramarskih duš. Potem je naslikal njegovo življenje od kravjega pastirja, pa do- danes. Moralnični udarci so bili tako hudi in krepki, da so slednjič stavili republikane predlog naj se go- vorniku vzame beseda, kar je kongres tudi zaključil.

Seve, resnica kolje v oči!

Neumnost se čuva v naši republiki, kot se čuva punčico v o- česu. Naobratno se pa postopa s svobodo kot s pastorko. Sodnji- ska prepoved, katero je odredil neki sodnik, mora razglasiti Zdr. drž. za deželno, v kateri gospodari- jo neomejeno največji norei.

V Vinnoni, Minn., je nek okraj- ni sodnik prepovedal 20letni Grace London govoriti s 60letnim farmerjem in vdovcem Leroyem Bellom. Nadalje ji je prepovedal prodati 10 tisoč dolarjev vredno kmetijo, katero ji je podaril stari farmer, dokler se ne preišečejo vzroki za to darilo. Farmer ljubi

gospodično in sorodniki pazijo, da bi od dedščine ne šlo nič ra- kom žvižgat in sodnik je pa pri- šel s sodnijsko prepovedjo na po- moč sorodnikom.

Ne vemo, zakaj že zdavnaj ni- mamo kakšnega harlekina za na- rodno znamenje? Tak dogodek je s pravnega in kulturnega stališča smešen.

Po našem skromnem mnenju torej mislimo, da bi razmere v ti deželi najboljše karektiriziral klovn, poleg njega pa majhen medved s knuto.

Še v infamiji niso vladajoči krogi v Ameriki originalni. Še v tem oziru posnemajo nizke policaj- ske duše, kakor so živele pred 30 leti Evropi.

V San Franciscu je policija are- tirala anarhistinjo Emo Gold- man in sociologa dr. Reitmana, ker sta skliceala ljudski shod. Ob- tožnica se glasi, da sta aretiranca zvršila zločin zarote, ker sta ime- la namen na javnem shodu širiti svoje nauke.

Kaj takega je bilo mogoče v nazadnjaški Avstriji pred 20. in 30 leti. Takrat so zapirali socia- liste radi zarote, če so se shajali na shodih. Ali kaj takega je dan- danes v Avstriji nemogoče.

V Ameriki pa dandanes varuhi- miro še niso tako daleč, pač so pa ponosni na svoje surovosti. Tem ljudem se še ne sanja, da s svojim nastopom sramotijo republi- ko.

Nauki in ideje se ne dajo uni- čiti z vislicami in ječami. Dobri nauki vspejajo, slabi pa propade- jo. To ve dandanes že zadnja po- licejska duša v Evropi. Le ameri- škiki policaji se kaj takega še ne zavedajo. Dokaz: Naše policejske duše imajo še precej trde mož- gane. Zato jih, pomilujemo in se ne jezimo!

DELAVSKO GIBANJE.

19. t. m. je bila otvorjena v Indianapolis, Ind., dvajseta letna konvencija rudarske organizacije "United Mine-Workers" of Ame- rica". Navzočih je 1200 delega- tov, ki zastopajo podružnične or- ganizacije. Na prvih sejah se je obravnavalo o nasprotnih in pre- prih, ki so nastali med predsedni- kom unije, T.L. Lewisom in nje- govimi pristašim med pristaši John Wadkera, predsednika illi- noiške državne organizacije. Lewis je v svojem poročilu rekel, da še nikdar ni bilo v Ame- riki toliko rudarjev brez dela, ka- kor lansko leto; vsled tega je or- ganizacija tudi nazadovala v šte- vilu članov in finančno. Po tajni- kovem poročilu se je potrošilo lan- sko leto \$635,713.75 samo za pod- piranje članov. Med antracitnimi prepogarji in operatorji je treba napraviti novo plačilno pogodbo. V petkovi seji se je razpravljalo o obsodbi John Mitehella, bivšega predsednika organizacije, ki pa ni navzoč na konvenciji. Konvencija je dovolila \$2,500 iz unijske bla- gajne za njegovo obrambo.

Zveza kapitalistov, kateri po- sedujejo vse večje tvornice za iz- delovanje klobukov v Zed. drža- vah, je ukazala odstraniti union label iz svojih izdelkov. Vodstvo unije klobučarjev v Newarku, N. J., je vsled tega razglasilo gene- ralni štrajk. 4000 klobučarjev že štrajka v New Jersey, in ako se- odzovejo vsi organizirani klobu- čarji, bo v par dneh 25,000 delav- cev na štrajku.

Listnica uredništva.

Več družtenikov iz Waukega- na, Ill. — Poslani dopis je dober, a je bolje, da ga ne priobčimo. Naš namen ni brigati se s posa- meznimi osebami. Sicer so pa do- tičniki, kateri so prizadeti v listu, tudi sami krivi tega. Kaj pa išče- jo stika z osebo, od ktere se ve, kdo je in kakšna je. Pošlite nam o priliki kaj drugega. Pozdrav.

SISTEM.

Mestna ječa v civiliziranem, kršćanskem Portlandu, Oreg., je polna ljudi. So to tatovi, morileci, velšleparji ali metaleci bomb? O, ne — sami reveži, brezposelni ali polabljeni delavci, kateri so "na- dlejavali" tega ali onega za 5 ali 10 centov, da bi si kupili kruha ali borno prenočišče. Policija jih je pa zaprla, ker taki ljudje so ne- varni (!) javnemu miru in "bož- jemu redu". Reveži nimajo pravi- ce živeti!

V znamenju prosperitete: C. R. and G. železnica je te dni v Fort Worth, Tex., odslavila 22 zavira- čev, 9 strojevodij, 9 kurilcev, in 5 konduktorjev. Reklo se jim je: "Za vas ni več posla."

Tudi prosperita: Zvezina vlada je pričela z nekakim delom na re- ki Missouri blizo Willistona, N. D. Od kraja se je namenilo delav- cem po \$2 na dan. Ko so pa delo- vodji sprevideli, da je več delav- cev pri roki kakor je pa dela, so znižali plačo na \$1.75 na dan. Kdor je pa nezadovoljen, lahko pobere kopita in gre.

In se prosperita: Ko je mestni comissioner Edwards v New Yorku 19. t. m. razglasil, da po- trebuje pet tisoč kidalcev snega na ulicah, se je bal, da "lenih" brezposlecev sploh ne bo zadosti za to delo. Toda dvom ga je hitro minil, ko je ob označenem času in na označenem mestu stala dolga vrst ljudi — veliko več kot jih je bil. Med temi prosilci za ki- danje snega je bilo tudi precejš- nje število zdravnikov in advoka- tov, ki so bili končno veseli, da so smeli prijeti za lopato in iti na ulice premetavati sneg.

Neka sleparska delavska po- sredovalnica v Kansasu imenova Dixon Employment Agency, je po- slala proti masnemu predplačilu večje število delavcev v državo Utah, pod zagotovilo, da bodo tam imeli stalno delo pri Western Pacific železnici. Revni delavci so pa padli iz dežja pod kap. Eden teh siromakov piše: "Ni dela, ne prijatelj, ne denarja — samo mraz imamo 15 stopinj pod ničlo." Lopovski agenti! Slovenci brez- poselni delavci, čuvajte se takih sleparskih agentov.

Kapitalistično časopisje poroča, da v Los Angeles countiju, Cal., pošlejo povprečno vsak dan jedno osebo v norišnico. Obnoreli sistem!

Pittsburski kapitalisti so poklo- nili odnotni Salvation Army va- gon krompirja, z namenom, da "Army" istega razdeli med 2000 družin v Pittsburgu, ktere nimajo kaj jesti. Krompir so dali zato, ker je najcenejša jestvina. Pitts- burg, Pa., je tist mesto, kjer je milijonar in "filantrop" Carnegie našel svojo srečo.

Mestni svet v St. Paulu, Minn., je glasoval za večjo svoto denarja, kateri se naj porabi za skupno ko- silo vseh brezposelnih delavcev v mestu. Toda kosilo se da brezpo- slecem le pod pogojem, da vsak potem, ko so nasiti, takoj ostavi mesto. "To so Salomon! V St. Paulu je 4500 brezposelnih ljudi, in v Minneapolisu 7000. Kam naj- pa grede ti siromaki?!

Geo. W. Hopkins, denarničar State Savings & Commercial ban- ke v San Quinten, Kans., je bil te dni obsojen na 18 mesecev ječe, ko je poveril \$14,000. Nedolgo te- ga je poročal "Proletarec" o 20- letnemu mladeniču v Oaklandu, Cal., kateri je ukradel 8 centov in je dobil zato 8 let ječe — za vsak cent eno leto. Razredna justica! Krasti je treba na veliko, če se

Slovenecem in Hrvatom!

namenjamo, da izključimo raznovrstne obleke, po največjem kroju. Unijsko delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k apa. daji v delokrog oprave — obiek. Pridite in ogledjte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem J. J. DVORAK & CO. UNION CLOTHIERS & TAILORS 598 600 BLUE ISLAND AVE.

GOSTILNA, dobro in vedno preskrbljena z najboljšimi pijačami, unij- skimi smodkami in prostim prigrizkom.

Dvorane, za društvenene seje, svatbe, zabavne večere, veselice itd.

Potujoči rojaki vedno dobro došli.

Priporočam se vsem v mnogobrojen obisk

Frank Mladič 587 SO. CENTRE AVE., CHICAGO, ILL.

Vsakdo SE VESELI LEPE SLIKE

Mi vemo, da smo vstanu izdelati take slike, da jih bodete veseli Vi in Vaši prijatelji.

je izkušen fotograf,

Sedaj smo v položaju fotografirati ob večerih, s pomočji električnih azrnice z najboljšim vspehom.

391-393 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO. TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Slovinci Pozor!

Ako potrebujete obleke, klobuke, srajce, krava- te, ovratnike ali druge potrebne reči za moške -- za- se oglasite pri meni, kjer katerinem jeziku. obleke in izdelujem nove po- eni.

K. 581 Center Avenue, blizo 18. ul., Chicago

TRENKO VINO",

te, izvrstno sredstvo proti bolezi kri in jetra. NEPRESEGLJIV NE IN DEVOJKE. ina in zdravnih zelišč.

A "TATRA",

elans iz zdravnih zelišč tatra- slabosti, podpira lahko prebavo sla proti bolestim rgmatizma. alunih kakor tudi pri izdelovalcu pmo najboljša Californijska vina.

777 Alport Street, Chicago, Ill.

DR. F. J. PATERA

Ordinuje: na severozah. voglu ASHLAND IN MILWAUKEE AVE. od 12. do 3. ure popol.; od 7. do 8. ure zvečer v poudajkih, torkih, četkih in petkih. Telefon Canal 180.

JUNGLE

Angleški spisal Upton Sinclair. Z avtorjevim dovoljenjem prevaja Ivan Kaker.

(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.) (Nadaljevanje.)

Slednjič je res našel v listu zaželjeno priliko, po skoro štiridesk- skem brezuspešnem trudu in tekanju. Stvar se je tikala nekega naznanila, da se nekje potrebuje sto delavcev, in čeprav je vse to imel za "humbag", je vendar šel pogledat, ker je bilo blizu. Pri svojem prihodu je že našel nepregledno vrsto čakajočih; ker pa je vrsto baš predri tovorni voz, ki je slučajno prišel iz stranske ulice, je izkoristil ugodno priliko in skočil naprej, da si zagigura prostor bolj spredaj. Ostali so mu grozili in ga skušali s suvanjem nazaj potisniti, toda Jurgis je klel in razgrajal, da bi stem vzbudil pozornost kakega policista, zato so ga slednjič pustili raje na miru, ker so vedeli, da bi sicer morali "zleteti" vsi.

Eno ali dve uri potem se je nahajal v pisarni pred Ireem velike postave, stoječim za pisalno mizo.

"Ze v Chicagi delali?" uprša mož: — in morda je bil dobri duh, ki ma je vdahnil to misel, ali pa naravni nagon lastnega, na izkušnjah bogatejšega in zato bistrejšega razuma, — vsekako ga je nekaj k temu nagnilo, da je brzo odgovoril: "Ne, gospod!"

"Odkod prihajate?"

"Iz Kansas City, gospod."

"Inate li kaka priporočila?"

"Ne gospod, Jaz sem le navaden delavec, in nič drugega. Imam pa krepke roke."

"Take ljudi jaz rabim; delo je težko, — vse pod zemljo: prerovi za telefonske napeljave. Morda pa nimate veselja do takega dela?"

"Jaz sem pripravljen, gospod, — mi je vse prav. Kolik je zaslužek?"

"Petnajst centov od ure."

"Sprejem, gospod."

"All right! Idite nazaj in povejte svoje ime."

Že po preteku pol ure je bil na svojem delu, globoko pod mestnimi cestami. Prerov je bil nekamo čuden, če se pomisli, da bi imel služiti le telefonskim žicam; visok je bil približno osem čevljev, tla so bila ravna in tudi skoro osem čevljev široka. Cepil se je na vse strani in tvoril popolno omrežje pod mestom, kakor bi pajek razpredel svojo mrežo. Jurgis je šel s svojim oddelkom približno pol ure daleč od mesta, kjer so delali. Še čudnejša je bila okolnost, da je bil prerov električno razsvetljen in da sta tekli po njem dve oskotični železniški progi!

A Jurgis ni bil zato tu, da bi popraševal, in o tem ni več mislil. Šele čez leto dni je zvedel o tej stvari polno resnice. Mestni svet je natihoma odobrill neznanat, navidez nedolžno predlogo, ki je neki družbi dovoljevala pravico, da sme izvršiti pod zemljo telefonske naprave, in potem se je lotila velika korporacija težavne naloge, da zgradi celo omrežje podzemeljskih železniških prog za tovorni promet pod vsem mestom. V mestu je obstojala velika zveza delodajalcev, ki je razpolagala s sto milijoni in se ustanovila le v to svrhu, da uniči delavske organizacije. Prav posebno jo je vznemirjala zveza voznikov, in kadar se enkrat odprejo te podzemeljske železnice tovornemu promtu in da napravijo vse velike tovarne in skladišča zvezo s kolo- dvorji, potem imajo voznike pri fraku. Zdjaj pa zdjaj so se čule v javnosti razne govornice, govorilo se je tudi že o tožbah, in končno je bil magistrat vsled javnega mnenja prisiljen, da preiskuje stvar po posebnem odboru, — toda denar je mogočen gospod, in govornice so vedno kmalu spet potihnele, dokler ni bilo slednjič mesto nekega dne iznenadeno po izvršenem dejstvu. Seveda je nastal velikanski škandal; dognalo se je, da so mestni zapiski ponarejeni ter da se je zvršilo še več drugih sleparstev, in nekaj najimenitnejših chikaških kapitalistov so djali pod ključ. — seveda je ostalo to samo pri pismeni obsodbi, in dotični obsojenci v resnici niso nikdar videli ječe od znotraj! Običinski svetniki so slovesno izjavili, da niso o ničem nič vedeli, — čeprav se je nahajal glavni vhod k tunnelskim zgradnjam zadaj za gostilno epega izmed teh mestnih očetov.

Jurgis je delal v prerovu, ki se je šele pred kratkim otvoril, in je torej vedel, da bo imel delo skozi yso zimo. Bil je tako dobre volje, da si je privoščil vesel večer in si nato z ostalim denarjem preskrbel stanovanje v neki hiši, kjer je ležal s štirimi drugimi delavci skupaj na eni slavnici, ki pa je bila precej velika. To ga je stalo en dolar na teden; na hrano pa je hodil v bližnji restavrant, in za štiri dolarje na teden je jedel še precej dobro. Na ta način so mu preostali od vsake tedenske plače štirje dolarji, — po njegovih pojnih velikanski svota! V začetku je moral plačevati orodje, ki ga je rabil pri kopanju, potem si je moral kupiti par močnih čevljev za delo, ker so se njegovi raztrgali na kose, in flanelasto srajco, ker je njegova, ki jo je imel na sebi skozi vse poletje, bila že vsa razcefedrana. Osem dni je prevdarjal sempatja, naj li kupi tudi sukno. Vedel je za eno, koje bivši lastnik je bil star Jud, ki je krošnjaril z gumbi za ovratnike, in ki je umrl v sosedni sobi; gospodinja je sukno obdržala, da se odškoduje za neplačano stanarino. Vendar pa je Jurgis slednjič sklenil, da ostane raje brez nje, ker itak dela podnevi pod zemljo, ponoči pa leži v postelji.

Ta odločba pa ni bila srečna; kajti zdaj je bil še večkrat prisiljen iti v gostilno. Odslej je delal Jurgis od sedme zjutraj do polno- ste ure zvečer, s polurnim opoldanskim odmorom, tako da je užival dnevno svetlobo le še ob nedeljah. Ob večerih ni imel drugega zatočišča nego v gostilnah; nikjer v mestu ni bilo zavetja, kjer bi bilo svetlo in toplo, kjer bi mogel slišati nekoliko godbe in se zabavati s svojimi tovariši. Bil je zdaj brez doma; ničesar ni imel, kar mu je bilo drago in ljubo, — ničesar, razun takozvanih "prijateljev", ki so se udeleževali njegovih razuzdanostij. Ob nedeljah so bile cerkve odprte. — a kje je cerkev, v kateri bi se smrdljivi delavec, ki mu lazi po vratu vsakovrstna gomazen, mogel vsesti, ne da bi se mu ljudje odmikali in ga strupeno gledali? Imel je seveda na razpologo malo, nezakurjeno sobico, z enim oknom, ki je ležalo nasproti le dva čevlja oddaljenemu golemu zidu brez okenj; potem je imel prazne, puste ulice, po katerih je tulila mrzla zimska sapa, in razuntega je imel le še gostilne. — seveda je pa moral piti, če je htel notri ostati. Če je tupatam kaj na baro poklical, smel se je napraviti po domače, preganjati si čas s kockami ali kartami, igrati na biljardo za denar, ali pa vzeti v roke od piva polit in vez zamazan "športni časopis" in študirati tam naslikane roparje in napol nage ženske. Za take "užitke" in zabave je izdajal svoj denar! In tako je živel skozi šest tednov in tri dni, trudeč se za chikaške veletrgovce, da jim omogoči zatreto organizacijo voznikov.

Pri takem podjetju, ki se je zapričelo, in nadaljevalo pod takimi okolščinami, se naravno nikdo ni brigal za varnost delavcev. Povprečno je zahtevalo to tunnelsko delo vsak dan po eno človeško življenje in po več nevarnih telesnih poškodb; toda redkokedaj se je zgodilo, da bi zvedelo več kakor deset ali dvajset delavcev o teh nesrečah. Delalo se je izključno z novimi vrtnalnimi stroji, da se po možnosti preprečijo razstrelbe; toda padale so doli velike skale, razrušile se opore in včasih se pripetile prezgodnje eksplozije, — in grozile so vrhutega vse nevarnosti železniškega prometa. Tako je prišlo, da je nekega večera, ko se je Jurgis vračal s svojim oddelkom proti izhodu, pridrvela lokomotiva z obloženim vozom izza enega izmed mnogih ostrih vogalov, ga zadela ob ramo in ga s tako silo zagnala ob steno, da je obležal brezavesten.

(Dalje prihodnjič.)

TISTI OBRAZ...

Napisal Iyan Molek.

"Brata Edelweiss." Še enkrat je pogledal na gizdavi napis, ki se je blestel na pročelju in na izloženem oknu krasne, velike prodajalnice, in stopil je notri. Počasi a smelo se je približal prvemu pomočniku, kateri je čakal na kupca.

"Rad bi govoril s poslovojdjo ali z dotičnikom, ki oddaja službe."

Pomočnik je pokimal in pokazal na človeka, kateri se je oblastno sprehal med dolgimi mizami, obloženimi z oblekami. Bil je majhen, čokat mož rdečega, napihnjenega lica in s precejšnjo porejjo črnih brk.

Da, ta je pravi.

"Gospod, jaz iščem službe; bi me li mogli porabiti v vaši prodajalnici?"

Mali, čokati človek se je zdrznil. Prezirljivo je pogledal prosilca, nategnil obraz v gube, namrnil z ustnicami in osorno odgovoril:

"Ne rabim nikogar."

"Ali naj pridem še kaj okrog? Mogoče bi — —"

"Ne, ni vam treba priti več!"

Čez nekoliko časa je dobil službo.

Potreboval je pa novo obleko, in prijatelji so mu svetovali, da se obleka jako poceni kupi v prodajalnici "Brata Edelweiss".

Dobro. Šel je tja.

Stopil je v isti prostor, kakor pred par tedni, ko je prosjačil za službo. Toda danes mu je lažje pri sreč. Saj že ima službo!

Pri vratih prodajalnice se je srečal z majhnim, čokatom človekom.

Imel je rdeča, napihnjena lica in velike, črne brke.

"Gospod, jaz bi kupil obleko."

Gospodar se je nasmehnil. Nabral je obraz v silno prijazne gube in govoril je ljubeznjivo in sladko:

"Prosim, kar sem za menoj..."

Tako, zdaj pa izbirajte... Tukaj imamo bolj ceneno blago... Tamle je trpežno, fino blago najnovjše mode... Poglejte ta-le krog; ne vleče li? Stavim čevlje in glavo, da ne dobite take obleke v vsem mestu... Če se vam ne dopade, pa prinesite nazaj... Primerite! Vidite, narejena je kakor nalašč za vas... Cena? ... O, cena je zdaj nenavadno nizka; samo petindvajset dolarjev... Pri volji, kajne — saj sem vedel: kdor pri nas vidi, ta kupi... Tako! — Hvala lepa! Prosim, pridite še... Na zdar! — Pridite še...

ISKRE.

Edino orodje ali sredstvo ki ga delavec še lasti proti kapitalistu, je glasovnica. Ali jo bodeš še nadalje podarjal kapitalistu?

Največji vzrok je, da delavec ne lasti svojega dela. Ker nima pravice do dela, nima pravice do življenja, ker nima pravice do dela. Pravice do dela pa nima, ker ne lasti dela.

Farji pravijo, če ne bodeš šel v cerkev, te bude (naš) hudič vzel. Farji imajo po tem takem hudiča v cerkvi. Če odstopiš od naše vere, pravijo farji, te bude (naš) katoliški hudič vzel, če odstopiš od druge vere, pravijo pa njih popje, da te bude njihov hudič vzel. Od katere koli vere bi človek odstopil in pristopil k drugi veri, ga bude hudič pocitral one cerkve, od katere je odstopil. Hudič se potem takem nahaja v vsaki cerkvi, vsake različne vere.

Ura budilka, parna piščal in plača delavcev v podobi menjice, so tri stvari, ki mezdne delavce spominjajo, da so sužni.

Ure, da bude zjutraj, so narejene zato tako, da delavce v pravem času iz spanja v jutru zbude, da ne zaleži in ne pride v pravem času na delo. Parna piščal uposlenim delavcem naznani, kedaj morajo pričeti delat, in kedaj nehati. Menjica, ki jo mezdni delavec dobi na plačilni dan, je pa znak, čegavi mezdni sužni so.

Dolarji se od delavskega ljudstva vale zato, ker jih lovimo, če bi jih prenehali loviti, bi se dolarji sami pričeli valjati k nam, kakor se vale k kapitalistom, brez da bi jih lovili.

Delavec gre na delo in nakoplje srebra, potem pa tisto srebro izroči nekim ljudem, ki se imenujejo "vlada". Tista vlada potem iz

Nova vera — novi Bog.

(MODERNO NAZIRANJE O BOGU.)

(Nadaljevanje.)

Bogovi so se med sabo razlikovali vtoliko, vkolikor so se med sabo ločili narodi. Največji in najmogočnejši narodi so imeli tudi najmogočnejše bogove, dočim so se morala slabotnejša in manjša plemena zadovoljevati le z nebeskimi ostanki in pomijami. Slehern bog, bodi že majhen ali velik, je obljuboval vsem svojim sužnjem srečo na tem in onem svetu, in grozil s časnimi in večnimi kaznimi vsem onim, ki ali ne verujejo na njegovo eksistenco, ali pa domnevajo, da so nad njim morda še višji bogovi; — kdor pa sploh ničesar ne veruje, tisti je pa zločinec vseh zločincev, največji grešnik na vsem božjem svetu, za katerega se pripravljajo najgloblje na dnu pekla prav posebne muke!

Omadežuj si roke s človeško krvjo; okradli nedolžnemu z obrekovanjem dobro ime; oropaj reveža še za tisto malo, kar ima, in izroči ga najhujši bedi; zadavi nedolžnega otroka v naročju matere; ogoljufaj mladenko, ki te ljubi in ti zaupa, za njeno življensko srečo; a ni ti treba še obupati; kajti vse to se ti lahko odpusti. Vseh teh zločinov te more oprostiti ona sodnja, ki so si jo izmislile in uredile cerkve pod firmo "zakrament svete pokore". Toda zataji bogove in malike, — in sladko solzavi obraz debelohlastega božjega namestnika, ki se v pobožni ponižnosti kar eedi ljubezni do bližnjega (!) se skremži v najsrdečejše sovraštvo. Zlata vrata nebeska se zapro, ko se približaj, v ušesih pa ti zadoni strašno prokletstvo; s kajnovim sramotnim znamenjem na čelu se pogreznesh kot vekovečni izobčeneč, kot neumrljivi kaznjeneč v večno-ognjeno peklenko žrelo!

Eden izmed teh bogov, eden, ki zahteva od svojih spoznavalcev ljubezen, občudovanje in češčenje, eden, ki se ga v resnici še dandanes moli in slavi, ako se prazne, mrtve in nesmiselne ceremonije sploh smejo imenovati bogoslužje, — je dal svojemu "izvoljenemu" ljudstvu (t. j. Judom, kojih Jehova je objednem tudi naš kristjanski bog, in kojih sveto pismo stare zaveze smo "pojerbali" mi kristjani) — naslednje vojne postavbe: "Če prideš v bližino mesta, katero hočeš oblegati, ponudi jim najprej mir. In če ti dajo miroljuben odgovor in najdeš mestna vrata odprta, naj ti bo podložno vse ljudstvo, ki v mestu živi, in naj ti služi. Če pa ne marajo s tabo miru, temveč se hočejo proti tebi bojevati, potem jih pa oblegaj. In ko ti je Gospod tvoj Bog naklonil nad njimi zmago in jih izročil tvoji roki, pomori vse moške prebivalce z ostrino svojega meča. Žene in otroke, in živino in vse, kar je v mestu, kakor tudi plen, ki ga najdeš, pa je tvoja lastnina; kajti vzeti imaš plen, ki ti ga je dal Gospod tvoj Bog. Tako torej postopaj proti vsemi mestu, ki leže daleč preč in ki niso mesta teh narodov. Toda mestom onih ljudstev, ki ti jih je Gospod Bog dal za dedščino, ne prizanašaj; ne pusti ničesar živega in pokolji vse kar diha!"

Ali si je mogoče misliti človeku, ki čuti po človeško, še kaj bolj okrutnega, bolj zverinskega? Ni-li verjetnejše, da izhajajo taki ukazi od hudobnega satana, nego od ljubečega boga? Pomisliti je treba vendar, da je bila ta vojska, ki je prejela ta navodila, napadala armada! Mir se je ponudil samo pod pogojem, če se podvrže vse ljudstvo brez izjeme usiljivim pritepenem in radovoljno sprejme naš-nje suženjski jarem; — ako pa se ojnauči le eden, da brani svoje ognjišče, štiti ženo in otroke, potem naj meč ne prizanaša nikomur, niti nedolžnemu otroku v zibelki!

In kristjanske cerkve, to so: katoliška, pravoslavna, in potem razne protestantske sekte, kakor: luteranska, metodistiška, presbiterijanska, baptistovska, itd., — to je vse one, ki verujejo v Kristusa in imajo za podlago svojemu verstvu sveto pismo, — zahtevajo od mislečih ljudij še dandanes, da molijo

tistega srebra (po delaveih) naku- je dolarje v namen, da jih ljudstvo lovi, trpi in strada, išče delo in delodajalca. Vzemimo za vzgled raje one, ki dolarjev ne love, a se vendar vsi vale k njim.

Dolar se vali od človeka, dokler ga lovi.

Socialistični, zlasti unijski listi se zadni čas mnogo bavijo z naselničkim vprašanjem, če naj se omeji priseljevanje tujecev, zlasti pa orientalskih delavcev v Ameriko. Delavski listi in reprezentanti delavskih unij slikajo na dolgo in široko, kako je tuji element nevaren domačim, oziroma unijskim delavcem, ter da delodajaleci (kapitalisti) uvažajo vedno več zunanjih delavcev, ker radi delajo za malo mezdo in se puste bolj izrabljavati kot domači in unijski delavci, radi tega nastaja vedno večje število belih, ameriških delavcev brez dela, kar provzroča splošno nezadovoljnost in sovraštvo nad tujei, od strani prizadetih. Kako bi se to vprašanje dalo rešiti, se ne ugiblje na vse strani, temuž zahteva se od vlade, da naj ona omeji priseljevanje tujecev. Ker je pa vlada Zed. drž. v rokah kapitalistov, zato bode forenjcem pot v Ameriko odprta, da se ustreže kapitalistom, ne pak zahtevi domačim unijskim delavcem.

Po mnenju razsodnega človeka se v tem oziru ne bode ničesar storilo prej, dokler se ne izvoli moža

takega boga, da padajo pred njim na kolena in neprenehoma zatrjujejo, da je on res pravi Bog, usmiljen in privičen, da ga je sama ljubezen! In se bgniš postati lažnik na samem sebi in zato svoje boljše prepričanje ter da ne pripoznaš tega boga, potem boš proklet, preganjan in sovražen, dan in izobčen, in isti bog ti žuga z večnim žvečnim ognjem, kakor hitro zapustiš to solzno dolino zamore usmiljeni bog zasaditi v tvojo revno dušo svoje neusmiljene kremplje!

V oni knjigi, ki se imenuje sveto pismo, je takih stvari, ki niso nič manj strašne, krivične, okrutne, kakor zgoraj navedeni odstavek. In te knjiga, ki se naj čita v naših solah in vzgojuje mladež v "plemenite, milosrčne in dobre" ljud. To je knjiga, ki se pripoznava v ustavi "svobodno-ameriške republike kot vir vse avtoritete (zakonoblasti), kot vir vse pravičnosti!! Zahteva se od nās, da smatramo take grozovite reči kot pravice edino iz razloga, češ da je sveto pismo "božja beseda, božje razodetje"! Istina pa je, da je sploh umnost dokazovati, je-li kaka knjiga inspirirana, se pravi: spisana po božjem navdahnjenju ali razsvetljenju; ali z drugimi besedami, da jo je bog uspal, poslušajoč se pri tem človeka le kot nekake peresa; — takih dokazov ni in jih ne more biti; naj se še cerkve tako zatekajo k zvižaji, laži in falsificiranju! Kje imajo žive priče, kje kak pametn razlog za to, ki bi ne bil v obraz zdramemu človeku mu razumu, vsem znanstvenim izkušnjam in modnemu pojmovanju o bogu? Kakor hitro priznamo, se je kaka knjiga preveč sveta, da bi vznujala dvoj ali da bi smela v njej le razmišljati, postanemo do ševni sužnji. Izvanredno neumnostjo mora biti udarjen oni, kdor veruje, da bi kak bog razumni bitjem nekaj razodel, a pri tem smatral za zločin, ki se ima kaznovati z večnim ognjem, če bi ta bitj rabila svoje, od njega sprejete možgane in skušala razumeti to "razodetje"! Če imamo pravico rabi svoj razum, potem smo gotovo tudi upravičeni, m sliti in uravnati svoja dejanja v soglasju s pameti in noben bog ne more svojih stvari radi tega kaznovati.

Znana cerkvena dogma, ki uči, da je naše življenje odvisno od vere, je potemtakem nestvor čisto posebne vrste. Misel, da bo slepa vera poplačana večnim veseljem, ravnanje po pameti in izkušnji pa da zasluži večno trpljenje, je preneslana, da bi resen človek pobijal; vzdržuje se na pavršju vsled one nesrečne poglave slabumnosti in nevrednosti, kar ravno se imenuje "vera". Kteri pr svetljeni in izobraženi človek je se v stanu dan verovati, da zamore kri boga potolažiti? In vendar temelji ves naš kristjanski verski sistem na tej pomeni! Judje so pomirili svojega Jehova, kadar je razjezil, vsaj samo z živalsko krvjo; — glaslo kristjanskega sporočila pa je bilo treba celo kr najplemenitejšega človeka vseh časov (Jezusa), ki se je bog nekoliko omehal in da se je omogočil zveličanje malega števila ljudij!*) Res je težko razumeti, kako se je mogoč človeški duh radovoljno ukloniti tem tako strašnim idejam, in kako moč človek z zdravim, jasnim razumom čitati sveto pismo in verovati še potem na njegovo namišljeno božje razodetje; kajti naj že vsebuje sveto pismo resni ali laž, stalno vendar ne more več uplivati na svobodno mišljenje in razvoj človeškega duha.

Rešitev s pomočjo suženjstva ni vredna nič; — bi se reklo toliko, kakor izganjati hudiča z belcebubom! — rešitev iz sužnosti pa je neprecenljiva.

*) Primeri svetopisemske besede: "Veliko poklicanih, a malo izvoljenih!" (Dalje prih.)

v postavodajo, ki bode upeljal zakon in se izvede, da se forenjcem in orejentalcem mora dovoliti in plačati ravno ista mezda in ne daljši delavnik kot unijscem in domačim delavcem. Kapitalisti in delodajaleci bodo tedaj odmah opustili forence, ker ne umejejo jezika, in njihov plača in delavnik bi bila ista — kot plača unijskih delavcev.

Rimski papež Pij X. je o sedanjem grozovitem potresu v južni Italiji rekel: "To je bilo božja roka, in volja vsegamogočnega"; ta stavek sem čital v Seattlskih dnevnikih kapitalističnih listih. Da si uredniki teh listov niso katoliškiga veroizpovedanja, vendar ni nobeđen te papeževe laži komentiral.

Božja volja bila je vzrok, da je na enkrat bilo blizu 200.000 ljudi ubitih. Lep tak Bog, kakoršnega papež Pij reprezentira, ki brez pouda ubije dvesto tisoč ljudi, brez da bi imel kake koristi od tega.

To pa še ni vse, da je bilo toliko tisoč življenj uničenih (po božji volji), ampak tudi zrušeno in uničeno prebivališče in življenska sredstva ljudi, kateri so ostali. — tudi baje po božji volji — živi. Koliko gorja in revščine je prizadete ljudem, katerim nesreča ni zahtevala življenj, koliko več gorja in muk pa trpe na tisoče ranjenih in pohabljenih za celo njih življenje!

Versko pobožni ljudje, ki hodijo

Po Ingersollovih spisih za Slovence prevedel IVAN KAKER.

Seattle, Wash. 7. Jan.

Dejstvo, da so izdelovatelji sveto pisma znanega Anehor Expelle prešli 38 priznanih medalij mednarodni razstavi — potrjuje njega zahteve.

Za reumatizem in nervoznost ni boljšege, 25 in 50c.

Cenjene čitatelje "Proletarec" v Chicagi opozarjamo na oglašaj rojaka in sodruga Fr. Udoviča, ki je začel izvrševati ekspresno obremenjeni je dobro poznat v Chicagi in ga vsem rojakom, ki ga to svrhu potrebujejo, najtopleje priporočamo.

Šveči kruh in fino pečivo dobite vedno v hrvaško-slovenski pekarni

Curiš i Radakovič

623 So. Throop Street

Vozi tudi na dom CHICAGO